

volgelingen een enorme schok. Het had tot gevolg dat Hitlers wantrouwen tegen de Duitse generaals en tegen de Duitse adel belangrijk werd versterkt. In de gehele *Wehrmacht* werd de militaire groet (het salueren) vervangen door de Hitlergroet. De *Gestapo* begon met spoed aan een grondig onderzoek. Fellgiebel werd nog in de *Wolfschanze* gearresteerd. Sommige samenzweerspleegden zelfmoord, vele anderen werden opgepakt, onder hen Goerdeler (er waren tal van naamlijsten en andere papieren gevonden). Eind augustus nam de *Gestapo* ca. vijfduizend functionarissen van de vroegere politieke partijen in hechtenis, van wie evenwel veruit de meesten van de conspiratie geen weet hadden gehad. Diegenen voor wie dat wèl gold, werden voorzover zij niet prompt alles bekenden, gefolterd met al het raffinement waarover de *Gestapo* beschikte. Von Stülpnagel, uit Parijs teruggeroepen, schoot zich door het hoofd (en werd blind), von Kluge, op 17 augustus afgezet als *Oberbefehlshaber West*, pleegde zelfmoord (hij had niets tegen von Stülpnagel ondernomen) en Rommel, wiens betrokkenheid pas vrij laat werd ontdekt (ook hij had immers van het komplot afgeweten en er niets tegen gedaan), kreeg in oktober van Hitler de keus, zelf een einde aan zijn leven te maken waarop dan een staatsbegrafenis zou volgen, dan wel voor het *Volksgerichtshof* te verschijnen – hij koos het eerste; de Duitse pers maakte bekend dat hij aan een beroerte was overleden.

Dat *Volksgerichtshof* had inmiddels reeksen doodvonnissen geveld. De eerste groep veroordeelden, waartoe o.m. Fellgiebel, von Witzleben en von Stülpnagel behoorden, werd op zulk een wijze opgehangen dat zij een lange doodsstrijd hadden (er werd een filmopname van gemaakt die Hitler herhaaldelijk voor zich liet afdraaien). In totaal werd vermoedelijk tegen ongeveer tweehonderd samenzweerspleegers de doodstraf uitgesproken, tegen Fromm wegens lafheid. Leber en Goerdeler werden begin '45 in Berlijn geëxecuteerd. Van vele terdoodveroordeelden werd de gehele familie in concentratiekampen opgesloten.

★

Heeft de conspiratie van de 20ste juli vertakkingen in Nederland gehad?

In kringen van het Nederlandse verzet heeft men na eind december '43 van Staehle (hij werd kort vóór de 20ste juli '44 gearresteerd en is in Berlijn doodgeschoten toen de Russen daar al vochten) niets meer vernomen, wèl is hier te lande nog een van de leden van de *Kreisauer Kreis*